

7.

ZSK szansą dla osób z niepełnosprawnością intelektualną

Osoby z niepełnosprawnościami mają często znikome możliwości znalezienia pracy. Jednak wszystko może się zmienić za sprawą pomysłów Stowarzyszenia „Siedlisko”, które potrafiło skorzystać z oferty Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. I samo stworzyło miejsca pracy.

Trzy lata temu na wrocławskim Nadodrze otwarto klubokawiarnię Cafe Równik. Lokalne media z zainteresowaniem odnotowały fakt, że gości obsługują tam osoby z niepełnosprawnością intelektualną. „W Cafe Równik osoby z niepełnosprawnością umysłową poprzez pracę kontynuują terapię. Znamy i prowadzimy je od dziecka” – wyjaśniała wtedy prof. Małgorzata Młynarska, prezes Stowarzyszenia Twórców i Zwolenników Psychostymulacji. Właśnie to stowarzyszenie, zajmujące się od lat terapią dzieci z zaburzeniami rozwojowymi (autyzm, zespół Downa czy dysfazja), otworzyło lokal oferujący im zatrudnienie. „Praca w kawiarni ma przede wszystkim pomóc w jeszcze lepszym komunikowaniu się zgodnie z metodą, którą sami opracowaliśmy. Jednak zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami musi być bardzo przemyślane. Nasza obsługa została dokładnie przeszkolona i dziś jest gotowa podjąć niełatwej pracy w kawiarni” – mówiła wówczas prof. Młynarska.

Przez następne lata, aż do jesiennego lockdownu, obsługa Cafe Równik każdego dnia udawadniała, że potrafi z wielkim zaangażowaniem wykonywać czynności, które na pierwszy rzut oka wydają się być poza zasięgiem takich osób. Jednak, aby w normalnym życiu znalazły one pracę i mogły się z niej utrzymać, muszą być na to przygotowani także potencjalni pracodawcy. „Ludzi z niepełnosprawnością intelektualną dotyka jeszcze większe wykluczenie społeczne niż osoby niepełnosprawne fizycznie” – podkreśla Jerzy Furman, główny analityk ds. badań i rozwoju z Instytutu Badań Edukacyjnych.

„Powszechna komputeryzacja oraz internet przyniosły tym pierwszym szansę na wykonywanie wielu interesujących, dobrze płatnych profesji. Natomiast osoby niepełnosprawne intelektualnie pracodawcy zatrudniają z wielkimi obawami, choć przecież niektóre z nich mogą samodzielnie pracować zawodowo i same się utrzymać. Takich osób w tej grupie jest ok. 10 proc.” – dodaje.

Kwalifikacje dedykowane osobom z niepełnosprawnością intelektualną

Wyzwanie, żeby zainicjować zmiany na rynku pracy podjęło Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Siedlisko”. Założona w 2006 r. z inicjatywy nauczycieli oraz rodziców w Staniszczech Wielkich organizacja za swój cel przyjęła: „podejmowanie takich działań wobec osób niepełnosprawnych intelektualnie, aby ich życie miało osobisty i społeczny sens”. Zaś jedną z głównych czynności, nadających ludzkiemu życiu sens, jest praca. Chcąc pomóc swym podopiecznym, „Siedlisko” odkryło Zintegrowany System Kwalifikacji.

Zadaniem ZSK jest bowiem umożliwienie ludziom odnajdywania się na współczesnym rynku pracy poprzez łatwiejsze przekwalifikowanie się lub też potwierdzenie nowych kwalifikacji. Temu celowi służy wkomponowany w ZSK rejestr kwalifikacji. Zawarte w nim szczegółowe opisy kwalifikacji określają, jaką wiedzę i umiejętności musi posiadać osoba, która chce potwierdzić swoje kompetencje w danej dziedzinie. Jednocześnie są to informacje dla pracodawców, czego mogą oczekiwać od pracowników z certyfikatem potwierdzającym daną kwalifikację.

Wprowadzany w Polsce system jest podobny do tych, które wdrażają u siebie wszystkie kraje Unii Europejskiej. Sporą różnicę uczyniło jednak Stowarzyszenie „Siedlisko”, składając wniosek o wpisanie do ZSK kwalifikacji dedykowanych osobom z niepełnosprawnością intelektualną. „Zastanawialiśmy się, czy podjąć się opisu tych kwalifikacji i z tym pytaniem pojechaliśmy do «Siedliska». Chcieliśmy zrozumieć potrzebę i jednocześnie sens ich włączenia do systemu” – opowiada Furman. „Zastaliśmy tam naprawdę wspaniałą atmosferę pracy, gdzie osoby z niepełnosprawnością intelektualną stanowią 50-60 proc. personelu obsługującego dom opieki społecznej. Pomagają osobom starszym w prostych czynnościach

dnia codziennego, np. w sianiu łożka, myciu, karmieniu. Drugi kierunek działalności «Siedliska» to catering, gdzie przygotowuje się do 400 posiłków dziennie. Są one rozwożone po okolicznych firmach, szkołach i do osób prywatnych. Osoby z niepełnosprawnością przygotowują wszystkie produkty” – relacjonuje Furman.

Ewenement w Unii Europejskiej

To przekonało ekspertów z Instytutu Badań Edukacyjnych, by podjąć się pilotażowego programu, będącego ewenementem niemającym odpowiednika w innych krajach Unii. „Po tej wizycie wiedzieliśmy już, że te kwalifikacje mają sens. Udowodniono nam, że osoby z niepełnosprawnością intelektualną mogą podejmować pracę zarobkową opartą na prostych, powtarzalnych czynnościach. Dlatego zdecydowaliśmy się je opisać” – podkreśla Furman. W efekcie do ZSK udało się wprowadzić pięć nowych kwalifikacji. Pierwsza z nich nosi oficjalną nazwę: „Obróbka wstępna warzyw i owoców”. Pozostałe kwalifikacje są również związane z – ogólnie mówiąc – branżą gastronomiczną: zmywanie naczyń, przygotowywanie mięsa i ryb do smażenia, sprzątanie kuchni, pakowanie posiłków oraz dostarczanie ich do odbiorców. Obejmują więc umiejętności niezbędne w sektorze, który zatrudnia w Polsce setki tysięcy ludzi. Co więcej, przed pandemią restauratorzy odczuwali coraz dotkliwszy brak chętnych do wykonywania tego rodzaju prac i nawet zatrudnianie pracowników zza granicy nie rozwiązywało problemu. „W przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną uciążliwość czynności takich jak np. przygotowanie warzyw i owoców do produkcji posiłków nie stanowi kłopotu. Odznaczają się one bardzo dużą odpornością na monotonię, lecz muszą pracować pod okiem odpowiednio przygotowanych przełożonych” – wyjaśnia Furman. „Wielki wysiłek rekompensuje im satysfakcja, jaką daje praca z pełnosprawnymi ludźmi, samodzielnie zarobione pieniądze, poczucie dumy z tego, co się osiągnęło. To osiągnięcie życia, a także nadanie mu sensu” – podkreśla Furman.

Więcej informacji na stronie Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.